

„(...) Pragnę was jeszcze zachęcić, abyście nadal strzegli swojej tożsamości, pielęgnując więzi rodzinne, pogłębiając znajomość swojego języka i starając się przekazywać swą bogatą tradycję młodemu pokoleniu”.

*Jan Paweł II
Sopot, 5 czerwca 1999r.*

EDUKACJA REGIONALNA KLUCZEM DO PRZYSZŁOŚCI

Wystąpienie Z-cy Prezydenta Miasta dr inż. Joachima Otte na sesji RM w dniu 30.03.2006r. w sprawie przyjęcia Programu Edukacji Regionalnej

Od kilkunastu już lat jesteśmy w naszym kraju świadkami odżywiania lokalizmów i regionalizmów. Z drugiej jednak strony obserwujemy skuteczne przełamywanie barier między poszczególnymi krajami i społeczeństwami, powolną unifikację świata i powstawanie zrębów cywilizacji globalnej. Stając się z czasem obywatelem Europy i świata pozostajemy wciąż przypisani do ojczyzny prywatnej, ojczyzny lokalnej, nostalgicznego miejsca kształtującego naszą osobowość. Rodzinne miasto, istniejące tu i teraz, jest ludziom bliższe, niż nieskonkretyzowany, nieczytelny i obcy w istocie świat czy kontynent. Z całą niemal pewnością można zatem powiedzieć, iż to co małe i bliskie jest piękne. I nie zmieni tego fakt, iż ludzie z takiej ojczyzny doskonale nam znani i bliscy, potrafią być dokuczliwi i natrętni.

Edukacyjne dowartościowanie małych społeczności jest cenne we wszystkich regionach i miejscach Polski. Jednak na Górnym Śląsku ma znaczenie szczególne, i to z wielu powodów. Otóż losy tej część kraju, deformujący wpływ realnego socjalizmu, szkodliwa postawa wielu regionalnych i lokalnych elit władzy, polityka władz centralnych wobec regionu i ludności rodzimej, sprawiły, iż wielu mieszkańców rozluźniło związki z ojczyzną prywatną. Do tej kategorii, zubożonej brakiem takiej ojczyzny zaliczyć można również potomków przybyszów, którzy trafili niegdyś tutaj w poszukiwaniu

pracy, lepszego życia, awansu edukacyjnego, a dzisiaj ulokowani w śląskich bokowiskach poszukują własnej tożsamości. Prawdę o ojczyźnie prywatnej i jej wadze w biografii człowieka warto przeto i trzeba nam wszystkim przypominać. Obecnie we współczesnych doktrynach państw coraz większy nacisk kładzie się na wmontowanie regionalizmów w możliwości rozwojowe, co związane jest z podnoszeniem psychicznego komfortu życia poszczególnych grup społeczeństwa, jak również z wykorzystywaniem różnic jako czynnika stymulującego konkurencyjność między regionalną. Specyfika regionalna traktowana dotąd jako przeszkoda w integracji narodu, hamulec edukacyjnych zamierzeń państwa i bariera na drodze rozwoju cywilizacyjnego, staje się motorem tego rozwoju. Miejsce regionu w systemie politycznym, prawnym i edukacyjnym jest w coraz większej mierze wyznacznikiem dojrzałości państwa. Na szczęście Polska jako członek Unii Europejskiej przyswaja sobie coraz więcej standardów europejskich.

O edukacji regionalnej mówi się zwykle w kontekście szkolnego procesu dydaktyczno-wychowawczego. Jednak sprawa ma wymiar znacznie szerszy. Biorąc pod uwagę toczące się procesy integracji społecznej, budowania społeczności lokalnych i kształtowania społeczeństwa obywatelskiego, ważne jest budowanie emocjonalnych więzi ze swoim miejscem, ze swoją małą ojczyzną. Więzy te, to nic innego, jak poczucie własnej tożsamości regionalnej.

Zasadniczym celem edukacji regionalnej jest kształtowanie w każdym z nas poczucia tożsamości regionalnej jako podstawy zaangażowania w funkcjonowanie środowiska lokalnego. Badania socjologiczne wykazują, że człowiek pozbawiony możliwości identyfikacji z bliskim mu środowiskiem jest szczególnie narażony na zagubienie we współczesnym świecie. Bez tzw. poczucia zakorzenienia człowiek nie będzie w pełni podmiotem zachodzących procesów społeczno-kulturowych i ogólnocywilizacyjnych.

Edukacja regionalna, to nie zamknięta edukacja przeszłości, ale wiedza o regionie, która pozwala zrozumieć każdemu człowiekowi swoje miejsce we

współczesnej Europie i świecie. Przy zacieraniu się granic państwowych nowego, szerszego znaczenia zaczyna nabierać pojęcie region. Dziś o regionie jako o obszarze odznaczającym się swoistymi cechami geograficznymi, etnicznymi i gospodarczymi, wyróżniającymi go spośród innych, mówimy nie tylko w stosunku do kraju, ale także do Europy, a nawet świata. Śląsk to region Polski, Polska to region Europy, a Europa to region świata.

Samorząd Chorzowa kształtując warunki kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży przyjął „Politykę Edukacyjną Miasta Chorzów” Uchwałą Nr XLII/830/06 Rady Miasta Chorzów z dnia 26 stycznia 2006r. W Polityce Edukacyjnej wyznaczono zadania priorytetowe, ich cele i realizację. Jednym z nich jest właśnie realizacja Programu Edukacji Regionalnej „Chorzów-Moje Miasto”. W Programie zostały określone założenia programu, cele, sposoby ich realizacji oraz warunki finansowe programu.

Szczegółowymi celami Programu Edukacji Regionalnej są:

- Dostarczanie mieszkańcom Chorzowa pełnego zasobu wiedzy o własnym mieście i regionie
- Wydobywanie w procesie edukacji wszystkich istotnych wartości tkwiących we własnym regionie, również w kontekście wartości narodowych i uniwersalnych
- Kształtowanie postaw dzieci, młodzieży oraz dorosłych mieszkańców otwartych na poznanie, rozumienie i poszanowanie różnych kultur.

Pod względem operacyjnym cele programu można usystematyzować następująco:

1. Tworzenie bazy wiedzy z przeznaczeniem do wykorzystania w edukacji regionalnej
2. Upowszechnianie edukacji regionalnej

Przyjmując Uchwałę w sprawie Programu Edukacji Regionalnej chcemy traktować naszą przeszłość jako prekursora nowych czasów. Na tradycji i doświadczeniu budujemy naszą przyszłość.

PROGRAM EDUKACJI REGIONALNEJ „CHORZÓW – MOJE MIASTO”

1. WSTĘP

Jednym z istotnych elementów tożsamości narodowej jest znajomość historii narodu, w tym dziedzictwa kulturowego swojego regionu. Dbłość o te wartości w dobie globalizacji jest ważnym zadaniem systemu oświaty i wychowania. Zasadniczym warunkiem zachowania i rozwoju własnej kultury oraz jej trwania jest przekaz dziedzictwa kulturowego młodemu pokoleniu, stąd też w cywilizowanych krajach Europy coraz większą wagę przykładają się do działań, które możemy nazywać zakorzeniem w małej ojczyźnie.

O edukacji regionalnej mówi się zwykle w kontekście szkolnego procesu dydaktyczno-wychowawczego. Jednak sprawa ma wymiar znacznie szerszy. Biorąc pod uwagę toczące się procesy integracji społecznej, budowania społeczności lokalnych i kształtowania społeczeństwa obywatelskiego, ważne jest budowanie emocjonalnych więzi ze swoim miejscem, ze swoją małą ojczyzną. Więzy te, to nic innego, jak poczucie własnej tożsamości regionalnej.

Zasadniczym celem edukacji regionalnej jest kształtowanie w każdym z nas poczucia tożsamości regionalnej jako podstawy zaangażowania w funkcjonowanie środowiska lokalnego. Badania socjologiczne wykazują, że człowiek pozbawiony możliwości identyfikacji z bliskim mu środowiskiem jest szczególnie narażony na zagubienie we współczesnym świecie. Bez tzw. poczucia zakorzenia człowiek nie będzie w pełni podmiotem zachodzących procesów społeczno-kulturowych i ogólnocywilizacyjnych.

2. ZAŁOŻENIA

- Program Edukacji Regionalnej „Chorzów – moje miasto” jest wypełnieniem zapisów „Polityki Edukacyjnej Miasta Chorzowa” w zakresie szeroko pojętej edukacji regionalnej
- Niniejszy program uwzględnia zasady zapisane w Karcie Regionalizmu Polskiego uchwalonej na V Kongresie Regionalnych Towarzystw Kultury (Wrocław, 25 września 1994r.)

- Program Edukacji Regionalnej „Chorzów-moje miasto” jakkolwiek, w pierwszej kolejności, odnosi się do lokalnego systemu edukacji szkolnej, to jest skierowany do wszystkich mieszkańców Chorzowa.

3. CELE PROGRAMU

Szczegółowymi celami Programu Edukacji Regionalnej są:

- **Dostarczanie mieszkańcom Chorzowa pełnego zasobu wiedzy o własnym mieście i regionie**
- **Wydobywanie w procesie edukacji wszystkich istotnych wartości tkwiących we własnym regionie, również w kontekście wartości narodowych i uniwersalnych**
- **Kształtowanie postaw dzieci, młodzieży oraz dorosłych mieszkańców otwartych na poznanie, rozumienie i poszanowanie różnych kultur.**

Pod względem operacyjnym cele programu można usystematyzować następująco:

- 3. Tworzenie bazy wiedzy z przeznaczeniem do wykorzystania w edukacji regionalnej**
- 4. Upowszechnianie edukacji regionalnej**

4. REALIZACJA CELÓW

4.1. Tworzenie bazy wiedzy z przeznaczeniem do wykorzystania w edukacji regionalnej

- Inicjowanie i finansowanie lub dofinansowanie wydawania pozycji źródłowych o mieście Chorzowie i regionie.
- Wydawanie Zeszytów Chorzowskich, jako periodyku o charakterze naukowym, gromadzącym i prezentującym wiedzę o Chorzowie.
- Wspieranie wydawania gazet lokalnych i dzielnicowych, w tym miesięcznika „Wspólny Chorzów”
- Opracowanie programów edukacji regionalnej i wydawanie niezbędnych materiałów i podręczników
- Opracowanie, wydanie i aktualizowanie chorzowskiego słownika biograficznego
- Opracowanie internetowego portalu wiedzy z zakresu edukacji regionalnej zawierającego:
 - teksty dotyczące historii, kultury, przyrody, życia społecznego
 - prezentację wizualną i dźwiękową zabytków i obiektów szczególnie ważnych w aspekcie edukacji regionalnej
 - materiały źródłowe (teksty, fotografie, mapy, szkice dzieł sztuki)
 - baza bibliograficzna
 - szkolne programy edukacyjne i scenariusze lekcji z zakresu edukacji regionalnej

4.2 Upowszechnianie edukacji regionalnej

- a. Finansowanie 1 godziny edukacji regionalnej w miesiącu w każdym oddziale klasowym we wszystkich szkołach samorządowych Chorzowa
- b. Realizowanie w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych ścieżki edukacyjnej „Edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie”
- c. Wspieranie inicjatyw stowarzyszeń regionalnych w zakresie dokumentowania i ochrony dorobku historyczno-kulturalnego oraz kultury materialnej, a także promowania walorów regionu w różnych formach
- d. Wspieranie pracy zespołów folklorystycznych, klubów regionalnych, izb tradycji itp.
- e. Organizowanie i wspieranie sesji popularno-naukowych, konferencji, biesiad folklorystycznych, konkursów regionalnych, konkursów gwary śląskiej.
- f. Wspieranie działalności chorzowskich instytucji kulturalnych i stowarzyszeń oraz Górnośląskiego Parku Etnograficznego, służącej kształtowaniu tożsamości regionalnej mieszkańców miasta.

5. WARUNKI FINANSOWE PROGRAMU

Prezydent Miasta poprzez Wydział Edukacji i Wydział Kultury i Sportu zaproponuje w budżecie miasta stosowne środki na realizację celów (zgodnie z punktem 4) zleconych placówkom miejskim. Dla organizacji pozarządowych zostanie wydzielona pula środków budżetowych, które zostaną rozdysponowane w procedurach konkursowych.

6. KONTROLA REALIZACJI PROGRAMU

Prezydent Miasta zobowiązany jest do przedstawienia Radzie Miasta do 30 września każdego roku, sprawozdania z realizacji programu edukacji regionalnej. Komisja Edukacji i Sportu oraz Komisja Kultury Rady Miasta przedstawi Radzie Miasta do 15 października stanowisko zawierające ocenę realizacji Programu.